

Quatre exiliats de les Terres de l'Ebre van formar part del sinistre comboi que, amb l'ocupació alemanya de França, va buidar el camp francès de Vernet en direcció als camps de concentració nazis. La fugida, la mort per malaltia o per tortures i l'alliberament van ser els seus destins diversos, tots marcats pel patiment

Els quatre ebrencs del “tren fantasma”

Joan B. Beltran Reverter,
historiador

El 6 de juny de 1944 tenia lloc el desembarcament de les tropes aliades a les platges franceses de Normandia. Fou l'inici del final de la Segona Guerra Mundial.

Des d'aquell dia, la retirada de l'exèrcit de la Wehrmacht de la França ocupada fou una constant. No obstant això, la deportació als camps de concentració nazis no va disminuir, més aviat va ser reorganitzada atenent el retrocés de l'exèrcit alemany.

El camp de concentració de Vernet estava situat en la França ocupada per l'exèrcit alemany, entre les poblacions de Vernet i Saverdun (Ariège). A este camp, el 10 de febrer van fer cap els prop de 10.000 soldats anarquistes de la 26a Divisió, també anomenada Divisió Durutti, que en retirada dos dies abans havien passat la frontera hispano-francesa per Puigcerdà.

A partir de setembre de 1939, amb l'inici de la Segona Guerra Mundial, el de Vernet se va convertir en un camp disciplinari i repressiu d'internament dels considerats pel Govern francès com “estrangers perillosos i indesitjables” (comunistes, anarquistes, resistents, gitanos, principalment). Amb l'ocupació alemanya de França, a finals de 1940, els jueus també foren internats en este camp abans de ser deportats als camps d'extermini nazis.

Quatre dies després del desembarcament de Normandia, la 3a Companyia de l'exèrcit alemany va desarmar als fins llavors vigilants francesos, i va prendre el comandament del camp de concentració de Vernet per a “buidar-lo” de presoners i enviar-los deportats a camps de concentració nazis. El 30 de juny de 1944 els darrers presoners, 399 homes i 4 dones, són evacuats del camp i traslladats en camions fins a

Recorregut que va seguir el comboi, des de Le Vernet fins a Dachau.

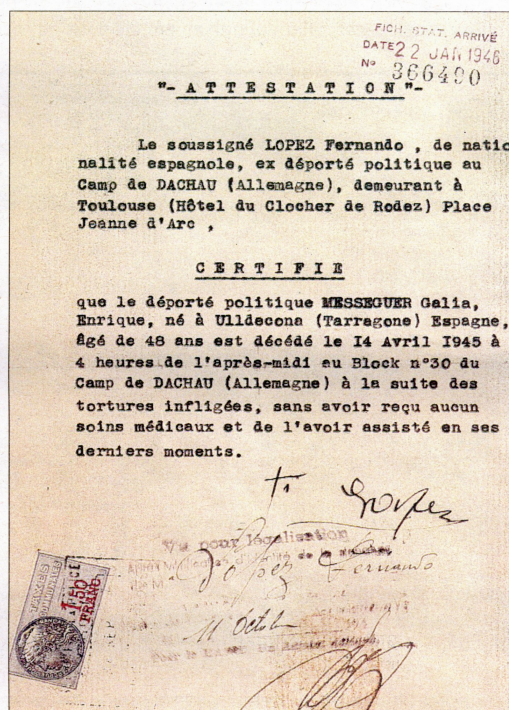
Toulouse (Haute-Garonne), on foren internats a la caserna Caffarelli. D'estos 403 presoners, 242 eren republicans espanyols.

El 3 de juliol d'un estiu calorós, vigilats per una companyia de les Waffen-SS, des de l'estació de Raynal de Toulouse sortia el comboi ferroviari 1.261, també conegut com el **Train Fantôme** (“tren fantasma”), en direcció a Bordeaux (Gironde). Prèviament, s'hi havien sumat 150 presoners de la presó de Saint-Michel de Toulouse i 24 dones, algunes d'elles espanyoles com la resistent Conxita Ramos. L'endemà el tren va iniciar el trajecte en direcció a Angoulême (Charente), però en arribar a prop, l'estació havia sigut destruï-

Els quatre exiliats van formar part d'un comboi de vagons de bestiar en direcció al camp nazi de Dachau

da per l'aviació aliada. El comboi va haver de retornar a Bordeaux i els presoners van ser ubicats a la sinagoga de la ciutat durant vora un mes.

El 8 d'agost el comboi s'amplia amb presoners del centre penitenciari del castell Fort du Hâ, de Bordeaux, i l'endemà va reiniciar el viatge a la destinació final, el camp de con-

Certificat de la mort d'Enric Meseguer on se constata que va ser torturat.

centració de Dachau, al sud de Múnic, a Alemanya.

El “tren fantasma” va tardar quasi dos mesos a arribar el 28 d'agost a Dachau. En paraules de l'historiador alemany Johannes Meerwald, tota una “odissea sense precedents”. Els obligats “passatgers” mai van saber la seua destinació. Durant el llarg i convuls recorregut el comboi del tren va viure diverses sorts. Un trajecte marcat per la calor, falta de menjar i aigua, evasions, afusellaments, caminades esgotadores, anades i tornades i canvis de tren, metrallaments per l'aviació aliada, atacs del maquis, i morts.

En arribar a Dachau, els maltractats deportats del “tren fantasma”

foren matriculats en les sèries dels números 93.000 i 94.000. Per la seua part, les dones foren dirigides al camp de concentració de Ravensbrück i van ser matriculades en la sèrie 62.400.

Pel que hem pogut saber i havent pogut a la francesa Fondation pour la Mémoire de la Déportation, als arxius alemanys de Bad-Arolsen i a l'Arxipiel del camp de concentració de Vernet d'Arieja, quatre ebrencs van viatjar en aquell comboi ferroviari de vagons de bestiar, com molt bé definiria el polític i escriptor italià Francesco F. Nitti, que també en va formar part. Hi cabien 8 cavalls i hi van cabre 70 homes (*Chevaux 8, hommes 70*): Joan Martí Pons, de Xerta;